

سوره حمد رکن زندگی است

پای صحبت سمیه افشار، نویسنده کتاب «خاطرات من و سوره حمد»

سرکارخانم افشار! کتاب «خاطرات من و سوره حمد» از سوی داوران چهاردهمین جشنواره کتاب‌های آموزشی و تربیتی رشد که مختص کتاب‌های قرآنی است، نامزد دریافت جایزه جشنواره شده است، ضمن تبریک، لطفاً مختصری از خودتان، مطالعات، پژوهش‌ها و آثارتان به‌ویژه در زمینه مذهبی و قرآنی بفرمایید. پیشاپیش از توجه شما به متون داستانی قرآن محور سپاس‌گزارم و امیدوارم در این راه موفق باشید.

من علی‌رغم اینکه در خانواده‌ای مذهبی رشد کرده‌ام و تمام اقوام و خانواده‌ام از فعالان حوزه فرهنگ و آموزش و پرورش هستند و خودم هم چندسال سابقه تدریس در دبیرستان را داشته‌ام، اما در دوره کارشناسی ارشد با چالش بزرگی روبه‌رو شدم و آن عدم توانمندی لازم در پاسخ‌گویی به شبهات رایج دینی بود که در کلاس‌های دانشگاهی بسیار با آن مواجه می‌شدم. شبهاتی که گاه تیشه به اصل اعتقادات مذهبی می‌زد و اطلاعات علمی و مذهبی من برای حفظ دین و پاسخ‌گویی به شبهات کفایت نمی‌کرد. این چالش‌ها مانند زلزله‌ای تمام زندگی مرا تغییر داد، تا آنجا که حاضر شدم برای توانمند شدن در پاسخ‌دهی به شبهات به روش علمی و مقابله با روش ناصحیح ترویج علم و دین در دانشگاه، تمام شهر تهران را جست‌وجو کنم تا شاید یک کلاس مناسب یا یک استاد خوب پیدا کنم.

عنایت خداوند شامل حالم شد و بعد از یک‌سال و نیم جست‌وجوی مستمر بالاخره به آنچه در طلبش بودم دست پیدا کردم. هر چند دیگر برای پاسخ دادن به شبهات دیر شده بود و دوره کوتاه کارشناسی ارشد رو به پایان بود، اما دریچه جدیدی برای شروع دوباره به‌رویم باز شد. تا قبل از آن دانشجوی نخبه علمی بودم که با داشتن سوابق علمی و عملی قوی و پربار توانسته بودم بورس تحصیلی خارج از کشور وزارت علوم را در مقطع دکترا کسب کنم، اما بعد از آنکه راه مقابله علمی و روشمند با ترویج بی‌دینی را یافته‌ام شروع به تلاش نمودم که به حول و قوه خداوند تا امروز ادامه داشته است. تمام فعالیت‌های علمی، پژوهشی و تدریس خود را در

تحصیلات دانشگاهی کنار گذاشتم و وارد عرصه جدیدی شدم و آن «تدبر در قرآن» بود. تدبری روشمند با محوریت آیه ۸۹ سوره مبارکه نحل که می‌فرماید «نَزَّلْنَا عَلَيكَ الْكِتَابَ تِبْيَانًا لِّكُلِّ شَيْءٍ وَهُدًى وَرَحْمَةً وَبُشْرَى لِلْمُسْلِمِينَ» و ماحصل این تلاش، تدوین پنج مقاله علمی پژوهشی مرتبط به رشته تحصیلی و نگارش متن ادبی ۱۷ سوره قرآن کریم به صورت یکپارچه در قالب یک کتابچه و همچنین یک کتابچه داستانی از حدیث شریف کساء بود که همگی در دست اقدام جهت چاپ و نشر هستند.

چطور شد به سراغ نوشتن کتاب رفتید؟

همیشه با خودم فکر می‌کردم چه خوب می‌شد در دوره

نوجوانی و اوایل جوانی کتابی پیدا می‌کردم که به‌طور ضمنی و غیرمستقیم مرا با سوره‌های قرآن مأنوس می‌کرد و قرآن خواندن را از حالت معمول برایم خارج می‌ساخت و عملی می‌کرد.

به‌سبب علاقه و مطالعه زیاد از همان دوران کودکی شروع به شعر گفتن و نوشتن متن ادبی کردم که برخی را به‌عنوان یادگارهایی از دوره‌های کودکی نگه داشته‌ام. به‌طور کلی از وقتی به‌یاد دارم همیشه قلم و دفترچه‌ای کنارم بوده و در حال ثبت کردن بوده‌ام، یا ثبت علمی و یا ثبت ادبی و احساسی. دفتری دارم که خلاصه هر کتابی را که مطالعه کرده‌ام در آن نوشته‌ام و در مواقع مختلف بسیار از آن استفاده کرده‌ام. مثلاً چند جلد دفتر دارم که در آن‌ها متون ادبی و تجربیات دینی را در قالب متن ادبی ثبت کرده‌ام که امیدوارم بعدها به‌کار عده‌ای بیاید و مثمر‌تر شود.

بعد از آشنایی با مجموعه دانشجویی قرآن و عترت در سال ۱۳۸۷ این فرصت ایجاد شد و خیلی آسوده و فارغ از دغدغه‌های رایج نویسندگان جرئت نوشتن متنی براساس قرآن را یافتم و شروع به نوشتن کردم. ابتدا نیت کردم به سبب تلاش‌های بسیار مادرم در راه دینداری من، متنی بنویسم که تمام نوجوانان و جوانان علاقه‌مند به حقایق عالم بتوانند از آن بهره‌مند شوند و نتیجه آن را هرچه که باشد هدیه کنم به مادرم که در تمام مراحل زندگی‌ام نه‌تنها همراهی‌ام کرده‌اند بلکه مشوق اصلی من در ادامه مسیر بوده‌اند. ماحصل آن کار و تلاش کتاب «خاطرات من و سوره حمد» است.

در ارتباط با ساختار، شیوه ارائه و بخش‌های مختلف کتاب توضیح می‌فرمایید؟

این کتاب یک ساختار بسیار ساده دارد و آن هم «فطرت بیدار» است. یک نوجوان سؤال دارد و به راحتی سؤالش را می‌پرسد و در جست‌وجوی پاسخ است، به دور از ترس نگاه‌های دیگران و عاقبت خداوند به او کمک می‌کند. خداوند به تمام آن‌هایی که در جست‌وجوی آخرت و دین هستند کمک خواهد کرد، این فرمایش خود خداوند است «مَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الدُّنْيَا نُؤْتِهِ مِنْهَا وَمَنْ يُرِدْ ثَوَابَ الْآخِرَةِ نُؤْتِهِ مِنْهَا وَسَنَجْزِي الشَّاكِرِينَ» (سوره آل عمران، آیه ۱۴۵)

فطرت بیدار نوجوان همان چیزی را می‌بیند که ما آدم بزرگ‌ها به‌خاطر مشغولیات زندگی نوعاً از آن غفلت می‌کنیم و نمی‌بینیم.

نام‌گذاری هر بخش و ترتیب قرارگیری آن‌ها بر چه اساس و معیاری شکل گرفته است؟

داستان از یک توجه شروع شده است؛ توجه به چیزی که آن‌قدر به ما نزدیک بوده است که هر روز با آن مواجه بوده‌ایم و برایمان حالت عادی پیدا کرده تا زمانی که فراموشش کرده‌ایم و داستان ادامه می‌یابد. سیر نام‌گذاری نیز بر مبنای سیر عقلی جلو رفتن داستان است.

مباحث و محتوای کتاب شما با یک زبان ساده و روان نوشته شده است. این نوع زبان نوشتاری که از نکات جالب توجه کتاب است از کجا نشئت گرفته و آیا از قبل به آن فکر کرده بودید؟

همان‌گونه که خدمتان عرض کردم بنده نویسنده نیستم و دوره نویسنده‌گی طی نکرده‌ام و تنها از روی ذائقه و میل شخصی می‌نویسم؛ لذا انتخاب این سبک نگارش از روی عمد و برای جلب توجه مخاطب نبوده است؛ بلکه سبک سخن گفتن یک نوجوان اقتضای می‌کرده و من خود را جای او گذاشته و نوشته‌ام.

همان‌طور که از نام کتاب هم مشخص است گویی خاطرات اوست با سوره حمد؛ بعضی مواقع از من پرسیده‌اند که آیا خاطرات خود را نوشته‌ای؟ من خودم را جای یک نوجوان گذاشته‌ام و از زبان او خاطره‌نویسی کرده‌ام. نوجوان راحت حرف می‌زند، مثل ما پیچیده نشده است، هنوز فکر و ذهنش سالم است و طهارت خاص خودش را دارد.

دلیل انتخاب سوره حمد چه بوده است و چرا این سوره قرآنی را انتخاب کردید؟

سوره حمد رکن اصلی زندگی است. هیچ نمازی بدون قرائت سوره حمد نماز نیست. قرائت این سوره واجب است، اما سوره بعدی راه، به‌جای قل هو الله، مختارید که خود انتخاب کنید.

مخاطب شما کدام گروه سنی است و راوی داستان در کدام گروه سنی قرار دارد؟

راوی داستان یک نوجوان است. البته با اطلاعات مذهبی و دینی جوان‌های امروزی شاید بتوانیم بگوییم در اوایل جوانی است. اما مخاطب داستان از سن دوازده سال به بالا را شامل می‌شود و جالب است بدانید بیشتر افرادی که از این کتاب خوششان آمده است بزرگسالان بوده‌اند.

آیا در این زمینه یا زمینه‌های قرآنی - مذهبی قبلاً کاری انجام داده‌اید؟

قبل از نگارش این کتاب خیر. این کتاب اولین کار قرآنی من بود که در اواخر سال ۱۳۹۳ چاپ شد؛ اما نگارش آن در سال ۱۳۸۷ و اوایل آشنایی من با مجموعه قرآن و عترت صورت گرفت و مبنای آن نیز همان دغدغه اولیه‌ای بود که خدمتان عرض کردم ولی بعد از آن کتاب‌هایی دیگر و مقالاتی با محوریت قرآن نوشته‌ام.

آیا این کار ادامه خواهد داشت و در رابطه با سوره‌های دیگر قرآن نیز ممکن است انجام شود؟

بله، تا الان توفیق داشته‌ام و برای هفده سوره دیگر هم مشابه این کار را انجام داده‌ام؛ البته سبک آن‌ها بسیار متفاوت است ■